

ΓΑΛΛΙΚΗ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΑ

TOY J. H. ROSNY

Η ΛΑΟΥΡΑ

ΡΧΙΖΕ νά Ξημερώνη, όταν μπηκε στο δωμάτιό μου ή ύπνετρα και μου ειπε με φωνή τρομαγμένη :

— Κύριε Ο μίετρο, τρέξετε... 'Ο θειος σας πεθαίνει !

Πετάχτηκα άπ' τό κρεβάτι μου, έρριξα στους ώμους μου βιαστικά τό παλτό μου και πήγα και κάθησα πίσω από τή μισάνοιχτη πόρτα τής κάμαρας του θείου μου. 'Επί διό μέρες τώρα παρακολουθώ τήν άγωνία του, τήν άγωνία του άνθρώπου αυτού, ό όποιος με άποκλήρωσε γιά χατήρι τής γυναίκας, που βρισκεται στο προσκέφαλό του αυτή τή στιγμή.

Μέρες όλόκληρες τώρα τήν βλεπω να πηγαυόερχεται στο δωμάτιο του θείου μου, να τον περιποιείται, ν' άγρυπνάη στο προσκέφαλό του και μόλις καθορθών να συγκρατήσω τήν έκρηξη τής ζήλης μου γιά αυτή τή γυναίκα...

— Τήν παλινουναίκα ! ανλλογιζομαι και νουώθω τό αίμα να μου άνεβαίνη στο κεφάλι.

Σήμερα έρριξα μιά ματιά στην κάμαρα και είδα πάλι τό πρόσωπό της κάτω από τό άδύνατο, γλαυρό φως του κωντηλιού...

Δέν ύπάρχει καμιά άμφιβολία δι η γυναίκα αυτή ήταν πολύ ώμορφη άλλοτε. 'Αυτόσο ή ώμορφιά της άκριβώς μ' έκανε να τή μωσ πάντοτε και να τήν άρδιάζω. Τήν έμίσησα κυρίως γιατί είδα δι με μεταχειριστήκε τί θέληγιά της γιά να ξελογιάσει ένα γέρο, όπως ό θειος μου. —

Επιμωδια ότι μου έκανε έξαιρετική έντύπωση όταν τήν πρωτογνώρισα. Οι άριστοκρατικοί τρόποι της, τό ύπερφανό ύφος της και τό μυστηριώδη κατάμαυρα μάτια της έξήσησαν, από τήν πρώτη στιγμή, μιά παράξενη γοητεία έπάνω μου. Σιγά-σιγά άρχισα να τήν άγαπάω. 'Ημιον διατεθειμένος να δώσω τό πάλν γιά να τήν κάνω γυναίκα μου.

Μιά βραδυά, έκανα κουράγιο και τόλμησα να τής έκμυστηρευθώ τά αισθημάτά μου. Τής ειπα ότι θα ήμιον πολύ έντυχη, άν δεχότανε να γίνη γυναίκα μου. Αυτή όμως άρνήθηκε με τον πιο ώμο τρόπο.

— Αυτό, μου ειπε, δέν μπορεί να γίνη ποτέ !

Κ' ή θλίψη μου, ή άπογοήτευσις μου ήταν άπεριόγραπτη. Ένώμισα δι όλα πειά ήσαν χαμένα γιά μένα. 'Ερχόντουσαν στιγμές που μισούσα φοβερά αυτή τή γυναίκα. "Άλλες φορές πάλι ή άγάτη μου μ' έκανε να τή συχωρώ...

Από τή μισάνοιχτη πόρτα παρακολουθούσα τώρα τήν άγωνία του έτοιμοθάνατου θείου μου. "Εβλεπα πάλι αυτή τή γυναίκα να σκύβη έπάνω από τό προσκέφαλό του, με μιά χάρι έντελώς κοριτσιόσκια... "Έξαφνα είδα τό γέρο να σαλεύη, ν' άνοιγοκλείνη τό στόμα του και να ψιθυρίη :

— Λάουρα... Λάουρα...

Πάντοτε 'Εκείνη έφώναγε... Σε μιά στιγμή έκανα να μπώ μέσ' στην κάμαρα, να πάω κοντά του, άλλα συγκρατήθηκα. 'Η παρουσία αυτής τής γυναίκας μου έκανε κακό. Τη μισούσα ! Κ' ένόμισα ότι είχα κάθε δικαίωμα να τήν μωσ, γιατί με είχε περιφρονήσει τόσο ταπεινά, τόσο άδικαυλόγητα...

Σε μιά στιγμή είδα τό γιατρό να σκύβη έπάνω άπ' τό θειο μου και τή Λάουρα να φέρην τό μαντήλι της στα μάτια...

"Έπειτα, μέσα στη νεκρική σιωπή που βασιλευε έκείνη τήν ώρα στην κάμαρα, άκουσα τό γιατρό να μωφωρίη :

— Τελείωσε... πέθανε !...

Λέ βάσταξα τότε, "Εσπρωξα τήν πόρτα και μπηκα μέσα, μόλις συγκρατώντας τά δάκρυά μου.

— Η Λάουρα έβλαψε.

"Έξαφνα μου έρριξε μιά ματιά, με κλησισε και μου ειπε με φωνή βραχνή :

— Θέλω να σας μλήσω...

"Όταν βρεθήκαμε μόνο μας στη διπλανή κάμαρα, κυτταχτήκαμε γιά μιά στιγμή, άμίλητοι και οι δύο.

— Έπειτα η Λάουρα

μου ειπε :

— Αυτοήμιον πολύ, που δέν μπορούσατε να διήτε τό θειο σας τήν

ώρα που Ξεψυχοσε... Μά, όπως ξέρετε, ό θειος σας ήταν πολύ δυσαρεστημένος μαζί σας και δέν ήθελε ούτε να σας άντικριθή καν. Νά είσαστε βέβαιος δι λυπήθηκα παραπολύ γιά αυτό...

— Δέν άμφιβάλλω καθόλου, τής ειπα χαμογελώντας ειρωνικά.

Αυτή με κτύπησε κατάματα και μου ειπε με ύφος αστήρη :

— Τό χαμυγέλό σας αυτό δέν σας σνιστά καθόλου. Νομίζω δι έχετε ύποχρέωση να μ' άκούσετε πρώτα, άν ελθε ευγενής και λογιός...

"Ο τόνος τής φωνής της μου έκανε έξαιρετική έντύπωση, μολοντί ήμιον βέβαιος δι ύποκρινόταν.

— Είμαι πρόθυμος να σας άκούσω, τής ειπα.

— Ξέρω πολύ καλά, μου ειπε, τί γνώμη έχετε σχηματίσει γιά μένα. Νομίζετε ότι εγώ σας ένοχοφάντησα στο θειο σας γιά να κληρονομήσω τήν περιουσία του. Γιά σας είμαι μιά ταπεινή, μιά διεστραμμένη γυναίκα ! 'Εν τούτοις άτατάσθε !... "Ο θειος σας, όπως ξέρετε, ήταν ό προστάτης μου, ό σωτήρ μου. Ποτέ μου δέν θα ξεχάσω τί τό όφειλω...

Τόν άγαπούσα και τόν έπαιριοποιήμι, όπως θάνανε κάθε άνθρώπος, που έχει συναισθήση των ύποχρεώσεών του. Πειθαίνοντας ό θειος σας σας άπεκλήρωσε και κατεστρεσε έμένα γενική κληρονόμο του. Αυτό ήταν ένα καριτίσο του...

"Αυτόσο πρέπει να μάθετε πως τήν ώρα που βρισκόταν στα τελευταία του προσπάθησα να σας συμφιλιάσω, άλλα δέν τό κατόρθωσα. Αυτό όμως που έκανε γιά σας, δέν ήταν σωστό, και τώρα που πέθανε, είμαι πρόθυμη ν' άποκαταστήσω τά πράγματα...

Και βγαίνοντας από τό σπίτι της ένα φάκελλο, μου ειπε :

— Νά ή διαθήκη του... Πάρτε τήν !...

"Έσει ελθετε ό νομιμος κληρονόμος του θείου σας. Πάρτε τήν και συγχωρείστε ένα γέρο, ό όποιος, από ύπερβολική άφοβία προς έμένα, άδικησε ένα συγγενή του...

"Ακούγοντας τά λόγια της, έννοιωθα τά γόνατά μου να τρέμιουν... "Η γενναίονηχία της με πλήγωσε βαθεία.

— Σας εύχαριστώ πολύ... έτραύλισα.

Κρατείστε τή διαθήκη. Σας έννοω. Δέν έννοω να πάρω τήν κληρονομία με τέτοιο τρόπο.

— Ότε κ' εγώ έννοω να σφετερισθώ μιά ξένη περιουσία... ειπε η Λάουρα με ύφος άξιοπερτές.

— Πρέπει να με συγχωρήσετε, τής ειπα "Ομιολογώ ότι σας παρεξήγησα, ότι φρόνηκα πολύ πρόσταμα μαζί σας.

— Δέν έχει καμιά σημασία αυτό. Θά χωριστούμε άμέσως και δέν θα ξαναδω ποτέ πειά ό ένας τόν άλλο...

Μιλούσε γλυκά, ήρεμα, κυτταζόντάς με με τά ώρνια, κατάματα μάτια της. Καταλάβαινα ότι ή στάσις της ήταν ευγενική, άνεκτήρητη άπέναντί μου.

— Άλλοίμιον ! τής ειπα. Ποτέ δε θα καταδεχθώ να πάρω ζητήματα από τά χέρια σας, από σας που φροθήκατε τόσο άλαζονικά, τόσο περιφρονητικά σε μένα ! Αυτό θα με πλήγωνε βαθεία !

— Θα σας πλήγω; Γιά ποιό λόγο ; Γιατί σας δίνω μιά κληρονομία που σας άνήκει ; Γιατί δέν έννοω, έμπεταλλευομένη μίαν ιδιοτροπία του θείου σας, να σφετερισθώ τήν περιουσία σας ;...

Και λέγοντας αυτά τά λόγια, έκαμε ένα βήμα προς τά πίσω. Τά μάτια της, τά μαλλιά της, τά χείλη της, ή χαριτωμένες κινήσεις του κορμιού της, μ' έφροιναν σ' ένα είδος εκτάσεως καθός τήν κωτοδισα... "Η γυναίκα αυτή είχε ήρωική έξαιρετική τώρα στη συνείδηση μου. "Ω, πόσο τήν είχα παραξήγησει, πόσο τήν είχα ύπομνησει !...

— Πέστε μου, σας ίκετεύω, γιατί άρνήθηκατε τήν άγάτη που σας προσέφερα ;

— Μή λησμονείτε δι ήμιον ένα φτωχό κοριτσιό, μου άπάντησε.

— Κι' άν συνέβαινε τό αντίθετο ;

Χαμήλωσε τό μάτια της μιά στιγμή κ' έπειτα ειπε με χαριτωμένο τρόπο, κυτταζόντάς με κατάματα :

— Τότε δέν θα έδιστα να δεχθώ τήν άγάτη σας...

— Νομίζω λοιπόν ότι αυτό μορεχτείτε να τό κάμετε τώρα, που ό θειος μου σας άφησε τήν περιουσία του... ειπε με τρεμουλασμένη φωνή.

Και τήν έκίταξα με μάτια γεμάτα θαυμασμό και λατρεία.

— Τώρα, μάλιστα, μπορού να δεχθώ ή ν' άρνήθω...

μου άποκριθήκε.

— Δεχθήτε λοι-

'Η Λάουρα μου έδειξε τήν κάμαρα του νεκρού...

ΟΙ ΜΕΓΑΛΟΙ ΕΥΕΡΓΕΤΑΙ

ΖΩΗΣ ΚΑΠΛΑΝΗΣ

Μιά καταπληκτική σταδιοδρομία. Από φτωχό χωριάτεπουλο, από γαϊδουρελάτης, από ζυλοκέπος, πάμπλουτος έμπυρος. Ο Ζώης μένει έρρανος. Η σκληρότης της μητρικής του. Άστεγος και πεινασμένος στα Γιάννενα. Ο άγαθός Γιαννιώτης έμυρος. Ο Ζώης βοηθός στην κερζία του άφεντικου του. Συγκινητικά επεισόδια. Η δίψα του για τη μάθησι. Μιά ευγενική χειρονομία του Γιαννιώτη γουναρέρμου. Ο Ζώης ως έμπυρος. Αι πρόεδει του. Ο θάνατός του, κλπ.κλπ.

Ένας από τους μεγαλειότερους έθνικους ευεργέτας είνε και ο Ζώης Καπλάνης, ο όποιος ίδρυσε άρκετά φιλανθρωπικά καταστήματα και παρέχεε άπολο σε πολλές δυστυχισμένες ύπόφεξις. Ο Καπλάνης γεννήθηκε το 1736 από φτωχό Γραμμένο της Ήπειρου, λίγο πιο άπο το Ίωάννινα. Όταν άπέθανε η μητέρα του, ο πατέρας του πήρε δεύτερη γυναίκα. Σε λίγον όμως καιρό ο μικρός Ζώης έμεινε ορφανός άπό τον πατέρα, με την ύποχρεώσει να συντηρη τον έαυτό του και τη μηριά του. Για να τά βγάλει πέρα, άναγκάστηκε να νοικιάση το γάδραρο ενός γειτονός του, να πηγαίνη κάθε μέρα στο γειτονικό δάσος Μεγάλογγο, να κόβη ξύλα και να τά μεταφέρει με το έλο του στα Γιάννενα για πούλημα. Φαίνεται όμως ότι τά κέρδη του άπ' τη δουλειά αυτή δέν έπαρκοσαν για τη συντήρησι του Ζώη και της μηριάς του, γιατί στο τέλος η άσπλαχνή σιγή των έδιωξε άπ' το σπίτι. Το δυστυχισμένο παιδί μη έχοντας πού άλλο να καταφύγη, τράβηξε για τά Γιάννενα, όπου έφτασε κατά τά έξημερώματα. Πεινυός, μά δέν είχε καθόλον χρομάτια για ν' αγοράση λίγο ψωμί. Άποσώσις λοιπόν να κοιμηθή νησιτικό. Έπρεπε όμως συγκρούσις να βρή κάποιο μέρος για να πλαγιάση. Άφου σκέφθηκε κάμψοση ώρα πήρε θάρρος και μπηξε σ' ένα χάνι. Πήγε ίσα στο Γιαννιώτη χαντζή και τον παρακάλεσε θερμά, να τρεμάμενη φωνή, να τό αφήση να περάση εκεί τη νύχτα του, μά εκίνους τό έδιωξε με άσχημο τρόπο. Είχε νηστώσει πια κι ο δυστυχισμένος ο Ζώης γινόσε άσποια μέσα στον δρομήσι της πόλεως, με την άτελεισία στην καρ-

χούς την άδεια του, έδωσε το λιχνάκι και πήγε να τού άνοιξη. Μόλις είδε τον κείνο του, γονάτισε μπροστά του και τού έξομολογήθηκε με όλη του την ελικρίνεια τι συμβάνει, τον παρακάλεσε δέ συγχώρις να τού συγχωρήση το μεγάλο του σφάλμα. Έκείνος τον άκουσε προσεχτικά κ' έφυγε χωρίς να πη τίποτε. Ο δυστυχισμένος ο Ζώης δέν μπόρεσε να κοιμηθή όλη τη νύχτα, γιατί ήταν βέβαιος πός ο κείνος τ'ι θα τον έδιωχνε την άλλη μέρα.

Όταν έξημέρωσε, ο οικοδεσπότης έστειλε να φωνάξουν το μικρό βοηθό του μαγειρου, ο όποιος παρουσιάστηκε μπροστά του τρέμοντας. Ο κείνος του όμισε τον κλητύσασα άμείσως λέγοντάς του :

Άφου έχεις τόσο ξηλο, παιδί μου, για να μάθης γράμματα, σε παίρνω από σήμερα πούλληλο στο καστήριμά μου. Εκεί θα σου μάθω άρκετός καιρός για να μελετάς.

Άρημονήσαμε να ποιμε πός ο εσπλάχνικός αυτός νοικοκύρης των Ίωαννίνων κατεσκεύασε και πούλοισις γυνοές. Η δουλειά του Ζώη στο γουναράδικο ήταν να μοιάφι κάθε Δευτέρα τις γυνοές, πηγαίνοντάς τις στα σπίτι των γουναράδων πού τις έφωτιαν και πηγαίνοντάς τις άπ' εκεί κάθε Σάββατο, άφου πήθρινε την ύποψη του ραφιατος. Είχε όμως ανάγκη και από άλλα βιβλία ο Ζώης, άλλα τού έλειπαν τά αναγκαία χρομάτια για να τ' αγοράση. Γι' αυτό λοιπόν, κάπιασε Δευτέρα, άφου μπόρασε όλες τις άλλες γυνοές στα σπίτι, κράτησε μά να τη φάγη ο ίδιος, με τό σκοπο ν' αγοράση βιβλία να τά χρομάτια πού θα κερδίσε άπ' το ράφιμό της. Για να μη ζημιώση μάλιστα στην περίπτωση αυτή τον κείνο του άγόρασε με δικά του λεπτά τά κεριά πού θα χρησημοποιούσε τις νύχτες στην εργασία του. Μιά νύχτα όμως ο οικοδεσπότης τον έανάτασε εκεί πού έωραβε τη γυναίκα κ' άφου άκουσε τις έξηγήσεις του τρωμαγμένου ύπαλληλου του, άντι να τον έπαλήξη, τού έδωσε το δικαίωμα άπ' εκείνη την ημέρα να μελετά Δευτέρα όπου θέλει, είτε στο κατήστημα, είτε στο σπίτι, χωρίς να άποσχολείται καθόλον με άλλη δουλειά. Τού ύπεσκέψη μάλιστα ότι θα τού έκανόνεσε το μισθό ανάλογο με την έπιμέλεια πού θα έδειχνε στα μαθήματα του. Ο Καπλάνης πια άποσώθηκε με όλη του την ψυχή τά γράμματα κ' έμιασε όσα του χρειαζόνταν να διευθινή μόνος τον έμπορικό κατήστημα, χωρίς έννοιασι στο διάστημα αυτό να παραμελή τά σμυρνοντα του κείνου του. Άρκετότερα ο Κατζή Νίκος (αυτό ήταν το όνομα του μεγαλοεταρουν προσώπου του) τον έκαμε συνεταιρό του στην έπιχείρησι, την όποια σε λίγο καιρό την μετέφερεσιν στο Βουκουρέστι.

Στά 1768 ο Καπλάνης, ο όποιος έκανε ταχτικά ταξείδια χάνρι του έμποριου του, έφυγε για τη Νίτζα της Ρωσίας και μετά τρία χρόνια έγκατεστάθη στη Μόσχη μαζί με το σύντροφό του. Όταν άργότερα διελέθη η έταρεία του, ο Καπλάνης έξαπολυόθηκε να δουλέψη για δικό του λογαριασμό και άτόχους άρκετή περιουσία. Μά από τις πρώτες φροντίδες του κατόνι αυτού ήταν ν' αγοράση ένα οικοπέδο στα Ίωάννινα και να χρίση την όμοιων σχολή, πού την έπαίρασε με βιβλιοθήκη και με εργαλεία φυσικής πειραματικώς χάνρι των άτόρων μαθητών, ο όποιοι θα φοιτοσαν εκεί δωρεάν.

Ο Καπλάνης άπέθανε π' Λεζβόριοσ το 1856 κα όλη του σχεδόν την περιουσία, η όποια άπετελείτο από 50 πλείους χιλιάδες ρούβλια της εποχής εκείνης, την διέθεσε ύπερ άγαθοεργών σχολων. Αυτή είναι η ιστορία του Ζώη Καπλάνη, τού φτωχού, άστεγου Ήπειρωτή, πού με τη φιλοτιμία του και τη φιλελεύθερία του, την έξυπνάδα του και την ένεργητικότητα του κατορθώσε να γίνει πάμπλουτος και την πατρίδα του να ευεργετήση.

ΤΑ ΤΕΣΣΕΡΑ ΕΠΙΠΤΕΜΑΤΑ

— Έγω τέσσερα παιδιά και καθένα τους ξη ή' ένα άπ' τά τέσσερα στοιχεία της φύσεως.

- Τι έννοιασε μ' αυτό ;
- Έξηγηόμα. Ο πρώτος ξη με τη φωτιά : Είνε μηχανωγός. Ο δεύτερος ξη με το νερό : Είνε ναυτικός. Ο τρίτος ξη με το χώμα : Είνε γεωργός.
- Και ο τέτατος πού ξη με τον άνερα, τι δουλειά κάνει ;
- Άπλοστάσια, είνε ποιητής !..

διά του. Καθώς περπατούσε, είδε ένα μεγάλο σπίτι μ' ένα μαζού χαράκι. Τρώποσε λοιπόν κάπια άπ' το χαράκι αυτό και σφάλισε τά βλέφαρά του στενάζοντας. "Όλη τη νύχτα όμως δέν μπόρεσε να κλείση μάτι, γιατί κοντά στην πείνα έχοχάν τώρα να προστεθή και το τσιουχτερό κρυό. Μόλις κατά τά χρομάτια δέν πήρε ο ύπνος. Σε λίγο ο ιδιοκτήτης τού σπιτιού βγαίνοντας για να πάη στην εκκλησία είδε έξω άπ' την πόρτα του το Ζώη να κοιμάται χωρίς κανένα σκέπασμα κα παραξενεύτηκε. Πήγε κοντά του, τον έζήτησε και τον ρώτησε, τι τού συμβάνει και κοιμάται ηεσοστάτως. Ο Ζώης τότε του διηγήθηκε με δάκρυα όλη τη θλιβερή ιστορία του. Ο καλός άφρονας συγκίνηθηκε πολύ από την ιστορία του παιδιού αυτού, φώναξε άμείσως στους ύπηρετες του και τούς διατάξε να τό πάρουν μέσα στο σπίτι και να τού δώσουν φαγητό και κρεβάτι να κοιμηθή. Γνωρίζοντας άργότερα άπ' την εκκλησία ρώτησε το μικρό Ζώη αν δέχεται να μείνη σπιτι του για να βοηθή το μαγειρό του. Ο μικρός δέχτηκε με χαρά τη θέσι αυτή και ανέλαβε άμείσως με ξηλο τά καθήκοντά του. Έπειδή όμως η δουλειά αυτή τον άποσχοόουσε μονάχη την ημέρα, στενοχωριόταν γιατί δέν είχε τί να κάνει τη νύχτα. Τότε με μερικά φιλανθρωπια πού τού είχαν δώσει, αγοράσε κάμψοσα βιβλία κ' όταν οι ύπηρετες έφεραν να κοιμηθούν, κλεινόταν στο μαγειρείο και διαβάσε ως τά μεσάνυχτα. Μιά νύχτα όμως ο οικοδεσπότης έφυγε να περάση άργά έξω άπ' το μαγειρείο κ' είδε φως μέσα. Νομίζοντας ότι είχαν ξεσάσει να σθώσουν το λιχνάκι οι ύπηρετες, έσπρωξε την πόρτα, μά είδε πός ήταν κλεισμένη από μέσα. Ο Ζώης, φοβισμένος μήπως τον μάλωση το άφεντικό του πού έκαμ το λάδι

πόν ή' άνηθήτη την άγάτη πού σάς προσέφερο...
— Δέν την άνοιχμα, είτε με γλυκό τρόπο. Ποτέ μου δέν την άνοιχμα. Ήμουν άπλόως έμφυλακτική. Αν έσεις μ' άγαπήσατε από την πρώτη στιγμή πού με είδατε, κ' έγω σάς άγάτησα άργότερα, μά δέν τολμούσα να σάς το πώ...

Η εύτυχία μου ήταν άπερίγραπτη. Έπιασα με συγκίνησι τά χέρια της και άρχισα να τά φιλο. Η Λάουρα όμως μου έδειξε την κάμαρα τού νεκρού... Η άλήθεια είνε ότι τον έχω ξεσάσει. Ήταν τά νεύρα, πού άδιαφορούντας για το θάνατο, δέν λογάριάζαν παρά μόνο τη χαρά και την εύτυχία.

Γι' αυτό, πριν μπουε στήν κάμαρα τού νεκρού, σκέψαμε ο ένας κοντά στον άλλο και φιληθήκαμε θερμά στο στόμα.

Έπειτα πήγαμε κοντά στο νεκροκρεβάτο, γονάτισμα και άρχισμα να προσευχόμασε, κρατημένους σιγχατά από τά χέρια...

